

СЕКЦІЯ 3

СОЦІАЛЬНА ОСНОВА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Тетяна Василівна Арбузова,
*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри публічного управління,
адміністрування та міжнародної економіки
Білоцерківського національного аграрного університету
м. Біла Церква, Україна*

РОЛЬ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В ОБЛАШТУВАННІ СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ДЛЯ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОЇ МІСЦЕВОСТІ

Сільська інфраструктура має вирішальне значення для сільського господарства, агропромисловості та в цілому для економічного розвитку сільської місцевості. Вона, звісно, забезпечує основні зручності, які покращують якість життя населення. Проте через проблеми у всьому світі з її забезпеченням це одне із найуразливіших місць ринкового саморегулювання. Факторами, що не сприяють активності приватного сектору в інфраструктурних проектах, в тому числі і в сільську сферу, є висока потреба в інвестиціях для досягнення цільового результату (коефіцієнт ICOR – Incremental Capital Output Ratio), величезні початкові інвестиції, тривалі періоди гестації (реалізації), високий ризик та низький рівень рентабельності інвестицій, нерівномірність економічного розвитку регіонів, децентралізація (в частині необхідності спорудження загальнодержавних доріг, гребель, електро-, водо-, газопроводів, т. і. та ефективність експлуатації й обслуговування цих послуг тощо). В результаті цього інфраструктурні послуги в усьому світі значною мірою організовуються та управляються публічним сектором, однак виробляються організаціями приватного сектору.

Інфраструктура є парасольковою сферою, додатковим соціальним капіталом для багатьох видів діяльності [1, с. 32]. Інфраструктуру як додатковий соціальний капітал характеризують чотири умови:

- її послуги мають сприяти економічній діяльності;
- послуги інфраструктури зазвичай є загальнодоступними в результаті економічних зовнішніх впливів;
- ці послуги не можуть бути імпортовані;
- інвестиції в інфраструктуру, як правило, неподільні або суцільні.

Якщо виробнича інфраструктура спрямована на забезпечення ефективної роботи господарського механізму, то із соціальною інфраструктурою пов'язані інтереси усіх без винятку верств та груп населення, на ній замикаються багато життєвих проблем кожного мешканця країни. В самому загальному розумінні соціальна інфраструктура є часткою штучного середовища життя та діяльності людини, що забезпечує виконання функції її відтворення. В такому розумінні соціальна інфраструктура, з одного боку, являє собою сферу обслуговування населення, що призначена задовольняти його потреби. З іншого боку, соціальна

інфраструктура – певний механізм, який управляє розвитком відповідних ознак виду життя населення та у кінцевому результаті працює на формування перспективних соціальних форм життєдіяльності людини. Галузі соціальної інфраструктури не беруть участь безпосередньо у створенні матеріальних продуктів кінцевого споживання, але вони створюють передумови для розвитку виробничого процесу та умови для задоволення побутових потреб населення у вигляді надання послуг [2, с. 9].

Соціальна інфраструктура є різновидом сільської інфраструктури за функціональною ознакою. До складу соціальної інфраструктури входять: житлове та комунальне господарство, торгівля і громадське харчування, транспорт для перевезення пасажирів, зв'язок, культура і мистецтво, освіта, наука, охорона здоров'я, побутове обслуговування, житлове будівництво, охорона довкілля, соціальне забезпечення і захист населення, зайнятість і безробіття, рівень та якість життя населення, споживчий ринок, реальні доходи тощо. Функціональна спільність цих галузей полягає в тому, що праця в них спрямована безпосередньо на людину і суспільство в цілому. Соціальна інфраструктура все більше впливає на ефективність суспільного виробництва через головну продуктивну силу суспільства – людей, а також на формування прогресивної структури споживання. Вона є сферою, що безпосередньо забезпечує обслуговування різних потреб людини. Її можна характеризувати як комплекс галузей національної економіки, що виконують соціально-економічні функції обслуговування, задоволення матеріальних і духовних потреб населення, створення нормальних умов життєдіяльності [3, с. 359].

Об'єкти сільської соціальної інфраструктури – це дитячі садки, школи (загальноосвітні, музичні, спортивні, художні тощо), професійні та вищі освітні заклади, наукові установи, поліклініки, лікарні, фельшерсько-акушерські пункти, санаторії, профілакторії, дитячі табори відпочинку, об'єкти газо-, електро-, тепло-, водопостачання та водовідведення; об'єкти збирання, утилізації та захоронення сміття, пасажирський транспорт, дороги та транспортні сполучення, пошти, будинки культури, клуби, бібліотеки, пожежні служби, стадіони, магазини, їдальні, будинки побуту, санітарно-гігієнічні заклади (лазні, пральні, перукарні), ритуальні служби та інші.

Успішна ринкова орієнтація передбачає синтез чотирьох основних складових підприємництва – продукту, людей, фінансів, середовища, – яке модифікується під впливом адміністративно-територіальної децентралізації [4, с. 70]. Варто підкреслити важливість соціальної інфраструктури у формуванні позитивних екстерналій (зовнішніх ефектів) на макро-, мезо- та мікроекономічному рівнях, яка покликана формувати сприятливе середовище для розвитку аграрного бізнесу і забезпечення належної якості життя сільського соціуму. Адекватна соціальна інфраструктура підвищує продуктивність та сприяє зниженню виробничих витрат, але вона має швидко розширюватися, аби забезпечити зростання. Це також може привести до конверсії латентного попиту на ефективний комерційний попит щодо інфраструктурних послуг.

На класифікацію модельних структур сільських територій з погляду рівня розвитку ділової активності та доступу до об'єктів соціальної інфраструктури

вказують Лупенко Ю. О. [5, с. 8], Малік М. Й., Забуранна Л. В. [6, с. 10-11]: 1) сільські території, що мають достатнє забезпечення ресурсами й розвинене сільське господарство, які є основним чинником у формуванні економічної бази для розвитку людського капіталу та соціальної сфери; 2) сільські території, розміщені поблизу великих міст, що зазнають впливу урбанізації на економічні процеси та соціальні умови. Розвиток територій формується під впливом міст, а населення має вільний доступ до об'єктів соціальної інфраструктури; 3) сільські території, розміщені в курортних і туристичних зонах, що характеризується високим рівнем розвитку соціальної інфраструктури та ринків специфічних товарів і послуг; 4) сільські території, розміщені на значній відстані від центрів ділової активності, що характеризуються низьким рівнем активності господарських систем а відтак і низьким рівнем розвитку соціальної інфраструктури.

Така позиція науковців спонукала нас до спрощеної класифікації сільських територій за рівнем забезпечення об'єктами соціальної інфраструктури: 1) достатньо забезпечені власними об'єктами соціальної інфраструктури, маючи комплекс об'єктів; 2) мають вільний доступ до міських об'єктів; 3) мають окремі об'єкти, що частково задовольняють потреби у інфраструктурних послугах; 4) позбавлені об'єктів соціальної інфраструктури.

Зв'язок соціальної інфраструктури з виробництвом характеризується двоїстістю. З одного боку, саме розвиток матеріального виробництва, а також обсяги фінансових вкладень в нього визначають напрями розвитку сільської соціальної інфраструктури. З іншого боку, ритмічність ефективного виробництва в сільських територіях залежить від рівня розвитку сільської соціальної інфраструктури. І це природно, тому що без належно організованої системи соціальної інфраструктури неможливо досягти високих економічних результатів в аграрному секторі. За недостатнього забезпечення підприємств соціальної інфраструктури неможливо домогтися задоволення матеріальних і духовних потреб населення, формування людського капіталу, поліпшення якості трудових ресурсів, кращої їх закріпленості на селі, підвищення рівня трудового потенціалу сільських поселень. Рівень розвитку продуктивних сил і ефективність функціонування виробництва багато в чому визначають умови формування соціальної інфраструктури, є факторами, що постійно впливають на неї. Але, чим більш розвинена соціальна інфраструктура, тим більший вплив вона справляє на продуктивність праці, на розвиток продуктивних сил суспільства.

Таким чином, облаштування соціальної інфраструктури в сільській місцевості чинить прямий вплив на досягнення позитивних соціальних, соціально-економічних і економічних результатів: зайнятості населення, підвищення рівня життя, покращення демографічного стану, зниження соціальної напруженості й випадків асоціальної поведінки, підвищення продуктивності праці та ін. А головне – це збереження національної ідентичності, носієм якої є українське село. На публічне управління, що об'єднує зусилля державного регулювання та місцевого самоврядування, покладена відповідальність за формування, підтримання, відтворення, модернізацію

соціальної інфраструктури сільської місцевості, оскільки цей сектор випадає з кола інтересів приватного бізнесу, але є винятково соціально значимим для суспільства.

Список використаних джерел:

1. P. Satish. Rural Infrastructure and Growth: An Overview. *Indian journal of agricultural economics*. Vol. 62, No.1, Jan.-March 2007. p. 32-51. URL: <https://ageconsearch.umn.edu/bitstream/204501/2/04-Keynote%20Paper-Satish.pdf> (дата звернення: 22.11.2020).

2. Кучеренко В.Р., Макуха С.М. Національна економіка: відтворення соціальної інфраструктури села : монографія. Одеса : Друкарський дім, Друк Південь, 2012. 108 с.

3. Державне регулювання економіки : навчальний посібник / С.М. Чистов та ін. Вид. 2-ге, допрац. і допов. Київ : КНЕУ, 2005. 316 с.

4. Губені Ю.Е., Коверко Ю.А. Розвиток особистих селянських господарств в умовах адміністративної децентралізації. *Економіка АПК*. 2017. №1. С. 69-73.

5. Лупенко Ю.О. Стан та перспективи сталого розвитку сільських територій. *Економіка АПК*. 2017. №6. С. 7-10. С. 8.

6. Малік М.Й., Забуранна Л.В. Розвиток сільських територій в умовах децентралізації влади. *Економіка АПК*. 2017. №7. С. 5-14.

Володимир Юрійович Бабенко

ад'юнкта ад'юнктури

Національного університету цивільного захисту України

м. Харків, Україна

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ СУСПІЛЬНИМИ КОНФЛІКТАМИ В УКРАЇНІ

Недостатній вплив державної влади та органів місцевого самоврядування на проходження суспільних конфліктів може призвести до неочікуваних результатів, тому потрібно нейтралізувати недоліки в роботі державної влади всіх рівнів: незворотність, невміння працювати з розрахунком на майбутнє, неорганізованість, реалізовувати та знаходити баланс інтересів загальнодержавних, регіональних, корпоративних з інтересами громадян. Іноді функції та повноваження багатьох органів влади дублюються. Тому бюрократичні управлінські структури не зможуть швидко адаптуватися до змін та ефективно впливати на процеси.

Управління суспільним конфліктом, як правило потребує значних зусиль та матеріально-фінансових вкладень, тому управління суспільним конфліктом на початковому етапі його розвитку потребує менш зусиль та вкладень.